

**การศึกษาการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชี
ระดับคณะใหม่มหาวิทยาลัยของรัฐ**

นางสุพัฒตรา เขยช่อม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-993-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A STUDY OF THE OPERATION OF FINANCE AND ACCOUNTING
UNIT AT THE FACULTY LEVEL IN THE PUBLIC UNIVERSITIES**

Mrs. Supattra Cheychum

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Higher Education
Department of Higher Education**

**Graduate School
Chulalongkorn University**

Academic Year 1997

ISBN 974-638-993-9

สุพัฒตรา เขยชุ่ม : การศึกษาการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชีระดับคณะ
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ (A STUDY OF THE OPERATION OF FINANCE AND
ACCOUNTING UNIT AT THE FACULTY LEVEL IN THE PUBLIC UNIVERSITIES)

อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. สุกัญญา ไชวโกล ; 230 หน้า. ISBN 974-638-993-9.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขั้นตอน สภาพและปัญหา เพื่อเสนอแนวทางการ
ดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชีระดับคณะมีแหล่ง
เงินทุน 2 แหล่ง คือ เงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ โครงสร้างองค์การของหน่วยงาน
ด้านการเงินและบัญชีมี 4 รูปแบบ ได้แก่ แบบความคล่องตัว แบบสาขา แบบราชการและแบบเรียบง่าย
มีขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ด้านการใช้จ่ายเงิน ด้านการเก็บ
รักษาเงินและเอกสารการเงิน ด้านการทำหลักฐานการเงินและบัญชี และด้านการควบคุมและตรวจสอบ
การใช้จ่ายเงิน ปัญหาของบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีและบุคลากรที่เกี่ยวข้องๆ มีความเห็น
สอดคล้องกันว่า ปัญหาด้านการวางแผนการใช้จ่ายเงินเป็นปัญหาอันดับแรก ปัญหาด้านการควบคุมและ
ตรวจสอบเป็นปัญหาน้อยที่สุด

แนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชีระดับคณะ ควรมีแนวทางดังนี้
แหล่งเงินทุนควรมีการจัดสรรเงินงบประมาณแบบ Block Grant กำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติเบิกจ่ายเงิน
รายได้ให้ชัดเจนและมีการนำไปหาดอกผล โครงสร้างควรเป็นแบบคล่องตัว การกำหนดระยะเวลาปี
งบประมาณเงินรายได้กำหนดตามปีการศึกษา คณะควรมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินตั้งแต่ต้นปี กำหนด
ระยะเวลาเบิกจ่าย การทำรายงานแจ้งผู้เกี่ยวข้อง การใช้จ่ายเงินควรมีขั้นตอนเสนองาน 4 ขั้นตอน
ดำเนินการแบบเบ็ดเสร็จในคนเดียว และคณะจัดทำเอกสารเบิกจ่ายเงินรายได้ที่คณะ วิธีการจ่ายเงินเป็น
เช็คและโอนเงินเข้าบัญชีไม่มีการจ่ายเงินสด มีเงินยืมทรองจ่าย เมื่อรับเงินนำฝากธนาคารหรือสหกรณ์
ออมทรัพย์ของมหาวิทยาลัยมีกรรมการตรวจนับเงินไม่น้อยกว่า 3 คน มีการทำทะเบียนคุมหลักฐานการ
เงินและระบบบัญชีราชการรูปแบบธุรกิจเกณฑ์พึงรับพึงจ่ายและควรมีคอมพิวเตอร์มาช่วยในการวาง
ระบบบัญชี พร้อมทั้งมีการควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแบบตรวจสอบผลการดำเนินงาน

ภาควิชาอุดมศึกษา.....

สาขาวิชาอุดมศึกษา.....

ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาช่วย

C843777 : MAJOR HIGHER EDUCATION
KEY WORK: THE OPERATION / FINANCE AND ACCOUNTING UNIT / FACULTY LEVEL / PUBLIC
UNIVERSITIES

SUPATTRA CHEYCHUM : A STUDY OF THE OPERATION OF FINANCE AND ACCOUNTING
UNIT AT THE FACULTY LEVEL IN THE PUBLIC UNIVERSITIES. THESIS ADVISOR : ASST.
PROF. SUKANYA S. KOVILAIKOOL, Ph.D. 230 pp. ISBN 974-638-993-9.

The purpose of this study is to investigate the stages, status, and problems concerning the operational finance and accounting units at the faculty level in public universities.

The results reveal that there are two monetary sources: the government budget, and the nongovernment budget. There are four types of organized structure of finance and accounting units at the faculty level : (1) active, (2) branching, (3) official, and (4) simple. The operational stages consist of 5 operations: planning for payment, payment, storage, documenting, and controlling and auditing. The most serious problem concerning finance and accounting is planning for payment. The least serious problem deals with controlling and auditing.

Suggestions for operational strategies dealing with finance and accounting units at the faculty level are as follows: the budget allocation system should be of the Block Grant System; the operational regulations about the budget payment should be clear and straightforward, including the interest from the budget deposit; the organized structure should be of the active type; the fiscal year should conform with the academic year; the faculty should plan the budget payment one year in advance; the faculty should set dates and times for payment, and make reports to concerned personnel; there should be four steps for the payment, which are done by one person; the documentation should be done at the faculty level; the payment should be made in the form of a cheque or bank transfer, without any cash payment; there should be a loan for advance payment; there should be at least a three-member committee to inspect cash when depositing with the bank or the university cooperative; there should be records for the budget and payment; there should be an official-business-like - - accrual accounting system; the accounting system should be computerized; and there should be a controlled, performance auditing system.

ภาควิชา.....อุดมศึกษา.....

สาขาวิชา.....อุดมศึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อผู้ผลิต..... *Supattra Cheychum*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Sukanya S. Kovilakool*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีโดยได้รับความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา โขวิไลกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการวิจัยมาโดยตลอดจนวิทยานิพนธ์สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดารัตน์ บุญนุช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม อุดกฤษฐ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนศักดิ์ ปายเที่ยง ที่ช่วยตรวจแก้ไขแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามพร้อมให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยเป็นอันมาก

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ปิยะชาติ โชคพิพัฒน์ ที่ให้คำปรึกษาโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และคณิต รองคณิต หัวหน้างานคลังทุกท่านที่สละเวลาให้สัมภาษณ์อันเป็นประโยชน์แก่การวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณจินตนา บุญสมบัติ คุณอรทัย แสงธำรง คุณณภาพร อมรชัยเจริญ คุณลัดดา แสงแก้ว คุณสุกัญญา ทองรักษ์ คุณอรสา ศิริราช คุณอนุรักษ์ ทรายวรรณ และคุณสาโรช น้อยจินดา ที่ช่วยเหลือทำให้งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลงด้วยดีและขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบคุณ คุณอนุชา เขยชุม และ ด.ช.อนุชิต เขยชุม ผู้ให้กำลังใจให้เวลาอันเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จครั้งสำคัญนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณนริรัตน์ คันชโกวิท คุณกิตติมา วิมลรัตน์ ตลอดจนเพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจในการทำวิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

สุพัฒตรา เขยชุม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
ลำดับขั้นตอนในการรายงานวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
หลักการบริหารงานและการปรับปรุงกระบวนการทำงาน.....	10
โครงสร้างองค์การการบริหารงานระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ.....	13
งบประมาณและงานการเงินและบัญชี.....	19
การดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี.....	28
การดำเนินงานของหน่วยงานการเงินและบัญชีระดับคณะ.....	34
รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	62
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	66
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ผลการศึกษาจากเอกสารและความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงิน.....	
และบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ.....	71
ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและ...	
บัญชี.....	103
ผลของการสำรวจสภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชี.....	110
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	125
5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	147
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	147
วิธีดำเนินการวิจัย.....	147
สรุปผลการวิจัย.....	148
อภิปรายผล.....	159
แนวทางการดำเนินงานการเงินและบัญชีระดับคณะ.....	171
ข้อเสนอแนะ.....	179
รายการอ้างอิง.....	182
ภาคผนวก ก.....	187
ภาคผนวก ข.....	206
ประวัติผู้วิจัย.....	230

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนจําแนกตามมหาวิทยาลัย.....	69
2 สภาพทั่วไปของการดำเนินงานการเงินและบัญชี.....	110
3 สภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีในด้านการวางแผนการใช้จ่ายเงิน.....	112
4 สภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีในด้านการใช้จ่ายเงิน.....	114
5 สภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีในด้านการเก็บรักษาเงินและเอกสาร..... การเงิน.....	118
6 สภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีในด้านการทำหลักฐานการเงินและบัญชี..	119
7 สภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีในด้านการควบคุมและตรวจสอบ..... การใช้จ่ายเงิน.....	120
8 สถานภาพทั่วไปของบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี.....	125
9 ความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีต่อปัญหาด้านการ... วางแผนการใช้จ่ายเงิน.....	128
10 ความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีต่อปัญหาด้านการ... ใช้จ่ายเงิน.....	129
11 ความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีต่อปัญหาด้านการ.... เก็บรักษาเงินและเอกสารการเงิน.....	131
12 ความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีต่อปัญหาด้านการ... การทำหลักฐานการเงินและบัญชี.....	132
13 ความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีต่อปัญหาด้านการ... การควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน.....	133
14 ความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่มีปัญหาการ..... ดำเนินงานการเงินและบัญชี 5 ด้าน.....	134
15 สถานภาพทั่วไปของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานการเงินและบัญชี.....	135
16 ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานการเงินและบัญชีที่มีต่อปัญหา..... ด้านการวางแผนการใช้จ่ายเงิน.....	137
17 ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานการเงินและบัญชีที่มีต่อปัญหา..... ด้านการใช้จ่ายเงิน.....	138
18 ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานการเงินและบัญชีที่มีต่อปัญหา..... ด้านการเก็บรักษาเงินและเอกสารการเงิน.....	140

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
19	141
20	142
21	143

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงเส้นทางเดินของงาน.....	12
2	โครงสร้างองค์การระดับคณะ.....	15
3	แบบที่ 1 โครงสร้างองค์การของหน่วยงานการเงินและบัญชี.....	16
4	แบบที่ 2 โครงสร้างองค์การของหน่วยงานการเงินและบัญชี.....	17
5	แสดงการรับเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน.....	38
6	แสดงการอนุมัติดำเนินการและผูกพันงบประมาณ.....	39
7	แสดงการดำเนินงานและจ่ายเงิน.....	40
8	แบบที่ 1 โครงสร้างองค์การของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชี.....	76
9	แบบที่ 2 โครงสร้างองค์การของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชี.....	77
10	แบบที่ 3 โครงสร้างองค์การของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชี.....	78
11	แบบที่ 4 โครงสร้างองค์การของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชี.....	78
12	แสดงขั้นตอนการรับเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ.....	83
13	แสดงขั้นตอนการอนุมัติดำเนินการและผูกพันงบประมาณ.....	84
14	แสดงขั้นตอนการดำเนินการและจ่ายเงิน.....	85
15	แสดงเส้นทางเดินของงาน.....	86
16	แสดงขั้นตอนการเบิกจ่ายเงิน.....	87
17	แสดงขั้นตอนการจ่ายเงิน.....	90
18	แสดงขั้นตอนการยืมเงินทตรงจ่ายหรือทตรงราชการ.....	91
19	แสดงขั้นตอนการใช้คืนเงินยืมทตรงจ่ายหรือทตรงราชการ.....	92
20	แสดงขั้นตอนการรับเงินและนำส่งเงิน.....	93
21	แสดงขั้นตอนการขออนุมัติใช้เงินและเบิกจ่ายเงิน.....	175
22	แสดงขั้นตอนการเบิกจ่ายเงิน.....	176